

ÚJ EURÓPA FELÉ?

Németország győzelme Franciaország felett megvalósulás felé segít olyan német terveket, amelyek valószerű kihatásaiban közelről érintik az európai szárazföld összes népeit, aminthogy a Németország által most végleg megrendített versaillesi rendezés is kihatott a szárazföld összes nemzeteire.

A versaillesi békemű lényege az volt, hogy a nyugati hatalmak, elsősorban Franciaország, biztosítékot szerezzenek Németország európai túlhatalma ellen, s ezt egyfelől a német lefegyverzéssel, másfelől pedig a Németország határai mentén kialakított szövetségi rendszerekkel vélték elősegíteni. A nyugati hatalmak Németország keleti határain teremtett szövetségi rendszere azonban nem számított arra, hogy Németország a nemzeti szocialista kormányzat alatt hamarabb nyeri vissza hadi és külpolitikai cselekvőképességét, mint azt kezdetben gondolták; másfelől pedig a nyugati szövetségesek sem gondoltak arra, hogy ez a szövetségi rendszer olyan belső hibákban szenved, melyek előbb, vagy utóbb végzetesek lehetnek kihatásaikban.

A nyugati hatalmak és keletközépeurópai szövetségeik a maguk javára, illetőleg Németország s a világháborúban Németország mellett résztvevő többi nemzetek, magyarok és bolgárok, kárára értelmezték a nemzeti örendelkezés elvét, ami — nemhogy jóvátette volna a világháború előtti esetleges hibákat — még újabb igazságtalanságokra vezetett. A nyugati hatalmak nem vették tekintetbe, hogy 1918 és 1938 között Európa legnagyobb kisebbsége a német volt s hogy a német nép állaga Keletközépeurópában mindenütt átnyúlt a Birodalommal határos és vele a nyugati hatalmak szövetségében ellentétes kisebb államok területeire. A nyugati hatalmak nyugodtan nézhették a keletközépeurópai kisebbségi kérdésnek így lámadl válságait, mert hiszen ők a maguk területén biztosak lehettek a német kisebbség megmozdulásaitól. Annál kevésbé lehettek erről biztosak a keletközépeurópai államok, melyeknek mindegyike nélkülözötte azokat a kelleket, melyek már évszázadok óta olyan erőssé és biztossá félték a példaadó nyugati államokat: a keletközépeurópai kisebb államok közül egyik sem volt u. n. »nemzet-állam«, vagyis olyan állam, ahol államhatár, nemzet, nép, nyelv teljesen azonos fogalmat jelentenek, mint nyugaton. Mivel állam, nép, nyelv egyik keletközépeurópai állami-iján sem fedték egymást és mivel ezek a fogalmak német és keletközépeurópai vonatkozásban sem voltak azonosak, természetesen elsősorban ezeknek az államoknak kel-

lett érezniök a németiség politikai felemelkedésének és a Versaillési rendszer elleni küzdelmének hatásait.

A német nép számára sem voltak azonos és végleges fogalmak az államhatár, a nemzeti nyelv, a nép fogalmai és valóságai, csakhogy fordított értelemben, mint volt az eset a Németországot keletről határoló kisebb államoknál. Ezeknél az államalkotó és államfenntartó nép nem töltötte be sehol sem az állam halárait, még akkor sem és ott sem, mikor és hol ez az államhatár azonos volt a régi történeti határvonalakkal, mint például ezt láttuk a csehországi szudétanémet kérdés esetén, mikor a régi cseh történeti határokat mindenütt széles övben keretezték a német kisebbség tömegei. A versaillési békemű azt tagadta meg Németországtól, amit különben olyan bőven mért másoknak, elvette Németországtól a lehetőséget, hogy a nemzeti önrendelkezés elve alapján végre megalapíthasson egy, nagyjából minden németet összefoglaló német nemzetállamot. A német nemzetállam és nemzetegység felé való törekvés természetesen alapjában rendítette meg a nyugati szövetséges rendszert, mert hiszen fokozatosan megvalósult eredményeivel Keletközépeurópa felől a nyugathoz képest aránytalanul megnövelte Németország hatalmát. Németország már akkor nyertes volt Nyugateurópával szemben, mikor sikerült a német nemzetegység művének Keletközépeurópában való megvalósítása; mert hiszen a német nemzetegység alapjában rendítette meg a nyugatnak a Németországra gyakorolt keleti nyomás által biztonságot adó szövetségi szerkezetet, mivel a német népi egység megszűrése átnyúlt a keletközépeurópai államhatárokon s a német nemzetegységnek és nemzetállamnak ezeknek a kisebb mesterséges alakulásoknak terhére kellett természetesen megvalósulnia.

A német kisebbségi és nemzeti kérdések keletközépeurópai megoldásának még egy másik további eredménye is volt: a németek szárazföldi főhatalma. A német kisebbség messze belenyúlt keletközépeurópába s a német nemzetegységi tanítások szerint elmosódván a határvonalak nép és állam között, ezek az egységes politikai vezetésre szert tett német kisebbségi tömegek már csak a maguk! pusztá létével is segítettek abban, hogy Keletközépeurópa német »élettér« legyen. Mindehhez hozzájárult az új Németországnak az a törekvése is, hogy Keletközépeurópát és a Balkáni bekapcsolja a német gazdasági rendszerbe és ezeknek az agrárstruktúrájú népeknek termelése segítségével, e termelés szakszerű megszervezésével kiküszöbölje a német ellátásnak a nyugati hatalmak már békében is érezhető gazdasági rendszabályai révén keletkezett nehézségeit, illetve, hogy e gazdasági rendszabályokkal egye-

lemben kiküszöbölje egyszersmind a nyugati hatalmak politikai befolyását is Keletközépeurópából és a Balkánról.

Németország, népének számarányánál és képességeinél fogva vezető szerepet kér Európában. Hivatkozik a német nép középponti helyzetére is. Hivatkozik arra, hogy az egykori szárazföldi főhatalomnak, Franciaországnak erre nem lehel igénye túlságos nyugati helyzete, másfelől pedig csökkenő népessége miatt. Most, a nyugati győzelem után Németország már arrafelé is törekedni látszik, hogy érdekkörébe vonja Franciaországot. Jelek vannak arra, hogy némely német hatások során meglazítatnék a francia állam eddigi kohéziója; Németország már eddig is emlegette a megoldatlan breton kisebbségi kérdést, s újra felveti az elzász-lotharingiai kérdést, amikor is nemcsak területében akarja ezt a sokat vitatott földet visszaszerezni (már nagy ipari fontossága miatt is, évezredek régi birodalmi jogon is), hanem »népileg« is. Az elzászi németek, bár nyelviileg a német nép egyik tájszólása voltak, érzelmileg és állami öntudatukban, kulturális magatartásukban inkább hajlottak (ezt maguk a németek is elismerik) Franciaország felé. Hasonlóképpen egészen új helyzet előtt állunk Belgiumban és Hollandiában is. Az ide történt német bevonulás újra felvetette a flamand és a holland kérdést. Mert hiszen ezek a területek, ezek a kis népek valaha a középkori nagy német birodalomnak voltak részei és politikai és nyelvi elválásuk csak a 16-ik század során, elsősorban a protestáns élmény, másrészt pedig a Spanyolország elleni szabadságharcok eredményeként lett végleges. A hollandok és a flamandok germán, sőt eredeti ősi német mivolta most nyilvánvalóan új hangsúlyozást nyer majd, hiszen ezeknek a területeknek Németország részéről való biztosítása nemcsak a nemzeti kérdések megoldása miatt olyan fontos, de fontos azért is, mert Németország erre tudja a legjobban biztosítani az európai szárazföldet Anglia felől.

A német politika legnagyobb célja ugyanis Anglia beilyásának az európai szárazföldről való kiküszöbölése. De ennek a törekvésnek vannak egyéb, messzebbmenő kihatásai is. Ha Angliái sikerül Németországnak a szárazföldről kizárnia, úgy elérkezett az a korszak, melyről a német politikai elmélet annyit beszélt, az u. n. »kontinentális politika« kora. A német politikai célkitűzés nem kisebbet akar, mint az európai szárazföld egyesítését, mindenütt a német népi elveknek érvényrejuttatásával, ahogy ez már Keletközépeurópában megtörtént. A szárazföld összefoglalása természetesen egész sereg olyan kérdést vet fel, melyeket az új rendszernek sietve és alaposan meg kell oldania. A nemzetiségi kérdések végleges és biztos

rendezése mellett ott van a gazdasági együttműködés és arányosítás gondja is, ami különben a német politikai gondolatoknak mindig lényeges része volt. Németország nyilvánvalóan új európai »népszövetség« alapítására törekszik, de ennek az új rendezésnek nagy kérdése az, mint annyi más rendszernek és hatalmi törekvésnek volt: mint egyeztethetők össze az új hatalmi helyzetek a többi népek szempontjaival, érdekeivel az Európa peremén ható erők jelenlétével. Nyilvánvaló, hogy a mostani Európában újra annyi a nagy népi, nemzetiségi és gazdasági kérdés, s főképpen a nemzeti-állami kérdés akkora jelentőségű, hogy az új rendszernek a legnagyobb gonddal és felelősségérzettel kell eljárnia önmaga és a többi európai népek iránt. A versaillesi békemű az erőszakból született, így is kellett elmúlnia, az új békemű is háborúból és egy erős rendszer közrehatásaiból emelkedett fel s egyik legnagyobb kérdése lesz nemcsak a múlt igazságtalanságainak eltüntetése, de egy jobb igazság megteremtése is.

Gogolák Lajos dr.